

PROJEKT LEGENDY MAPY PARAZYTOLOGICZNEJ

Zataczające coraz szersze kręgi prace nad rejonizacją i inwentaryzacją pasożytów w Polsce stworzyły konieczność graficznego zebrania ich wyników. Autor otrzymał polecenie opracowania mapy parazytologicznej, która stanowiłaby skondensowany i przejrzysty typ takiego ujęcia. Chodziło o przygotowanie projektu legendy mapy parazytologicznej, a więc zespołu znaków, symbolizujących poszczególne jednostki systematyczne, jak też i sposobu praktycznego nanoszenia tych znaków na mapę, na podstawie badań i obserwacji.

W trakcie pracy zarysowały się trzy rozmaite kierunki, z których, ze względów praktycznych, należało wybrać jeden. Pierwszy, to stosowany dotąd w zoogeografii system, oznaczający gatunek dowolnym co do barwy, kształtu i wielkości znakiem, umieszczany na mapie o dowolnej skali. Zachowana jest przy tym tendencja do mniej lub bardziej dokładnego zlokalizowania znaków w stosunku do pewnych szczegółów geograficznych (rzeka, miasto, las itp.). W systemie drugim, używanym np. dla celów statystycznych w lecznictwie wet., chodzi o naszkicowanie rozmiarów inwazji, epizootii na pewnym, zwykle dość dużym terenie (powiat, kraj itp.). Przy pomocy rozmaitych znaków, których wielkość zależy od stopnia inwazji (wycinki koła, słupki, sylwetki zwierząt), nanosi się dane statystyczne na mapę. Autor pokusił się o stworzenie systemu trzeciego, który opierając się na pozytywnych cechach obu scharakteryzowanych powyżej, stanowiłby system najbardziej uniwersalny i przejrzysty.

W metodzie tej, poszczególnym gatunkom pasożytów odpowiadają znaki o określonym kształcie. Barwa znaków oznacza żywicieli. Znaki te nanoszone są na mapę o określonej podziałce. W związku z ustaleniem „przynależności gatunkowej” poszczególnych znaków, wyłoniła się konieczność stworzenia dużej ilości symboli. Autor opracował ok. 3500 znaków, z czego ok. 500 ma posłużyć na oznaczanie pospolitych pasożytów zwierząt domowych i dzikich. Duża mnogość symboli zapewniła wygodę operowania obszernym materiałem, nie komplikuje jednak pracy, gdyż na bieżąco używa się, zależnie od jej charakteru, ok. 50 znaków (jak to wykazała 2-letnia praktyka w WZHW — Wrocław). Dla ułatwienia w posługiwaniu się systemem znaków, wprowadzono pewne chwytymnemo-techniczne. Znaki, kształtem swym najczęściej z grubsza przypominają reprezentowane przez się pasożyty. W kontury te wpisuje się piórkami od tuszu dodatkowe znaki (kropki, kreski, figury geometryczne itp.), które to właśnie nadają indywidualne oblicze poszczególnym symbolom. Znakowanie to oparte jest z grubsza na systematyce, co również ma ułatwić odczytywanie i czyni system bardziej przejrzystym. Podobnie i barwa znaku mówi o przynależności fizjologiczno-ekologicznej żywiciela. Każdorazowe odczytanie znaku ułatwia legenda umieszczona na kartonie mapy,

z zebranymi i opisanymi na niej symbolami, aktualnie występującymi na mapie.

Mapa, służąca za podstawę w tej pracy ma podziałkę 1 : 300000 (1 cm = = 3 km). Jest ona szczególnie dogodna ze względu na to, że łączy znaczną dokładność (wszystkie miejscowości), ze stosunkowo niewielkimi rozmiarami. Jest na niej też wystarczająco dużo miejsca dla nanoszenia znaków. Znaki mają wielkość ok. 2 mm; są więc dość małe, aby zmieścić znaczną ich ilość, a wystarczająco duże, dla wrysowania w ich konturach dodatkowych uzupełnień. Ponieważ znaki stanowią kontury regularnych figur geometrycznych (koło, kwadrat, trójkąt, prostokąt, półkole, romby, krzyż, gwiazda pięcio- i trójramienna), dla ułatwienia przy nanoszeniu ich na mapę zastosowano pieczętki gumowe, przy pomocy których odbija się znaki na papierze (pieczętki te w ilości dziesięciu, zostały sporządzone w kilku kompletach i rozesłane placówkom, zajmującym się inwentaryzacją i rejonizacją fauny pasożytniczej). Do odbitych konturów znaku wprowadza się odpowiednie uzupełnienia piórkiem i tuszem.

Nanoszenie znaków na mapę ma następujący przebieg. Na podstawie drukowanej mapy 1 : 300000 sporządza się mapę konturową roboczą na kalce technicznej i ostateczną mapę konturową (granice powiatów, rzeki, miasta) na brystolu. Znalezione stanowisko pasożyta lokalizuje się na mapie drukowanej, nanosi ołówkiem na mapę konturową roboczą, a następnie posługując się nią — na mapę kartonową (przez delikatne nakłucie szpilką). W miejscu nakłucia odbija się odpowiedni znak, uzupełnia go piórem i dobrze jest jeszcze odnotować odnośną pozycję (pasożyt, miejscowość, data, lub numer badania), w zeszycie podzielonym na powiaty, co znacznie ułatwia późniejsze odszukiwanie, czy sprawdzanie. W ten sposób powstaje mapa, wchodząca w skład „atlasu parazytologicznego”, złożonego z kilkunastu map i stanowiącego realne odbicie stanu rozmieszczenia pasożytów w naszym kraju.

ПРОЕКТ ЛЕГЕНДЫ ПАРАЗИТОЛОГИЧЕСКОЙ КАРТЫ

Резюме

Автор приготовил легенду паразитологической карты, дающей возможность графического нанесения произведенных исследований упрощенным и единообразным способом. Очень многочисленные знаки (ок. 3500) собраны группами, мнемотехнически связанными своей формой с характерными морфологическими деталями больших систематических единиц. Цвет знаков символизирует хозяина паразита. Установлены масштаб карты и разработан метод нанесения знаков на карту (оттиски печатью, техническая калка, сорт туши).

A DRAFT LEGEND OF A PARASITOLOGICAL MAP

Summary

The author prepared a legend of a parasitological map which could facilitate graphical representation of research, in a simplified and uniform system. A great number of symbols (about 3,500) were collected in groups mnemotechnically resembling in shape characteristic morphological features of large systematic units. Similarly, the colour of each symbols denotes the hosts of the parasites. The scale of the map was also established as well as the method of putting the symbols on the map (imprinting them by use of stamps, technical carbon-paper, and also kinds of Indian ink, etc.).